

SUPPLEMENTARY NOTE.

BY

MAJOR ERIK SEIDENFADEN, M. R. A. S.

The foregoing paper on the Lü (authorship unknown), translated by Mr. R. S. le May, M. R. A. S., Hon. Secretary of the Siam Society, forms the fifth of the series of papers on various tribes living in Northern Siam contributed through the kind assistance of Lieutenant-General His Serene Highness Prince Bovoradej, while still Viceroy of the Circles of Phāk Pāyap.

Though the Lü are anything but primitive hill dwellers, their traditions, manners of life, dress and customs, nevertheless, differ sufficiently from those of their neighbours, the Thai Yuan (to the south); the Thai Yai or Khön (to the west); the Thai Nūa (to the north), and the Thai Dam and the so-called Lāo or Thai Luang Phrabang (to the east and south east), to warrant the special study, of which the foregoing paper and the present translation are the results. In the following an attempt will be made to give a short summary of the origin, the distribution and chief characteristics of the Lü, as given by other authors treating this, by no means uninteresting, people. In doing so the writer of these lines—who has not himself visited the Lü country, though he has often met parties of them in North-Eastern Siam will perhaps be pardoned for drawing information from other sources than his own, such as the works of Major (now General) H. R. Davies (1); the late missionaries Dr. D. McGilvary (2) and Dr. W. C. Dodd (3); Mr. W. A. Graham (4); M. Raquez (5); Major L. de Lajonquière (6); M. de Reinach (7); and last but not least volumes 1, 5 & 6 of that monumental work called "Mission Pavie".

-
1. Major H. R. Davies—"Yünnan, the link between India and Yangtze".
 2. Dr. D. McGilvary—"A half-century among the Siamese and the Lāo".
 3. Dr. W. C. Dodd—"The Thai Race".
 4. W. A. Graham—"Siam", Vol. I.
 5. Raquez—"Pages Laotiennes"
 6. De Reinach - "Le Laos".
 7. Major L. de Lajonquière—"Étnographie du Tonkin Septentrional".

The territory at present occupied by the Lü lies roughly between 20°-23° N. Latitude and 100°-103° E. Longitude i. e. mainly to the east and north of the Mèkōng, in the big angle formed by this river with the old town of Chieng Saen as *vertex*. There is also a considerable Lü population in the eastern part of the Chieng Tung State (one of the Northern Shan states) as well as in the Chieng Rung State of S. W. Yunnan, which is mainly populated by Thai-Lü. On the banks of the U river, which flows into the Mèkōng at some distance to the north of Luang Phrabang, are many flourishing Lu settlements; Lü villages are also found near Luang Phrabang, and a few settlements are even met with inside the boundary of Upper Tongking. Finally, there are the colonies spread over the territory of Phāk Pāyap, the origin of which will presently be given. The real centre of this people is, however, the "Sipsong Panna," the twelve Thai States, of which eleven are situated on the right, and one on the left bank of the Mèkōng, the latter being called Müang Sing or Chieng Keng. The Lü tribe thus owes allegiance to no less than four Governments, namely the British, French, Siamese and Chinese. It numbers altogether about 600,000 souls, besides those living in Siamese territory, whose number is not known.

Before continuing, it may be interesting to stop for a moment and examine the etymology of the word "Sipsong Panna". This word has, so far, generally been written สิบสองพันนา in Siamese, and translated as "the twelve thousand fields"; another form of writing is, however, สิบสองปันนา which signifies "The fields divided into twelve parts". The latter form may be the more correct one, though I do not feel myself competent enough to decide upon this point but will leave the question open for the further examination of Thai linguists.

Our knowledge of the history of the Lü tribe is rather scanty. As far as can be gathered from Chinese chronicles, the Tsin State in 338 B. C. conquered the tribe of Ai-Lao which was settled in Northern Szechuan and locally known as the Pā. This war resulted in the gradual emigration of the Pā down through the province of Yunnan and further south. As the modern Lü are called

Pā-yī by the Chinese, more distinctly Shuie-Pā-yī, or Water Pā barbarians, one may perhaps be justified in identifying them with the Pā of the old chronicles. The exact date of the foundation of the States called the "Sipsong Panna" is not yet known, but it no doubt goes far back, though not so far as pretended by the chroniclers who all love to trace back the origins of their particular State to the times of the Buddha. We may, however, take it for granted that the "Sipsong Panna" States had already been founded when the Nān-Chao State, with its capital at the Tali lake, reached the zenith of its power during the latter half of the 8th century A. D. For all we know, they may have formed the southernmost provinces of that mighty Thai empire! Later on, probably after periods of more or less independent existence, we hear from the Shan chroniclers that the "Sipsong Panna" was conquered by the great Thai warrior, king Hsö-khan-hpā of Müang Mao, who about 1200 A. D. had extended his power over Burma, Assam, the present Shan states, Western Yünnan and to the south-east even as far as Luang Phrabang and Wiengchandr. Roughly a hundred and fifty years after this the Lü States were again conquered by a great Thai general, this time coming from the east, namely king Chao Fa Ngom of Lān Nā Chang or Luang Phrabang, whose conquests are said to have embraced the whole of the Middle Mēkōng Valley right down to the frontiers of present-day Cambodia.

When the Shan states, as a result of their internecine wars, had fallen under the sway of warlike Burma, the Lü shared their fate. During the endless wars of conquest on the part of the Burmese kings in the 16th and 18th centuries and even right into the beginning of last century, the Lü no doubt suffered severely from the ruthless oppression and cruelties of the Burmese to whom they had to contribute troops, provisions and beasts of transport without end. For the Lü living on the right bank of the Mēkōng the hour of liberty finally struck when the British annexed Burma in 1885. The Lü living to the east of the Mēkōng, as far as the present border between French Laos and Tongking, had, at the close of the wars between Burma and Siam, become part of the marches of Northern

Siam and remained so until the disastrous war with France in 1893, whereafter they were transferred to the suzerainty of the latter power.

During the delimitation work in 1894-95 it was under consideration to make of Mûang Sing an independent buffer state between the British and French spheres of influence, but finally it was awarded to France, and the Mĕkōng river became the boundary between the two powers. Mûang Sing was formerly governed by a Chao Fā, and was seemingly loyal to France, but in 1915, during the great war, certain enemy agents coming from Chinese territory stirred up the Lū against the French government. This resulted in a revolt during which the French Resident was killed; however, troops from other parts of Laos soon restored order. It must not be forgotten that a very great portion of the Lū people live under Chinese rule (if one may use such a word for that misrule which for the time being goes under the name of government in China), the most important Lū State in Chinese territory being the ancient State of Chieng Rung. It may also be remembered that in all the so-called Lū States the population is far from being homogeneous, only the valleys and plains being inhabited by the Lū, while the hills are occupied by various non-Thai tribes such as Khā Kō, Lawā and others representing the aboriginal population.

We now come to the Lū living in Siamese territory, namely round the towns of Nagor Lamphūn, Nagor Lampāng, Phrē and in the Mē Nān valley to the north of the city of Nān, at Chieng Rai and in the Nam Ngao Valley, where many of their well-built monasteries are found.

Originally these Lū had their homes in Mûang Yū, Mûang Lui and Mûang Yōng, all districts in the "Sipsong Panna", but during the wars with Burma an army sent from Chieng Mai in 1809, after having given battle to the Burmese, and while it was retreating through these districts, collected nearly the whole of their population and took it down to Northern Siam, where the exiles were settled at the various places mentioned above. A somewhat strange manner of making war against the Burmese, one may argue, but then such was the spirit of those times.

The Lü' tongue is—as anyone conversant with colloquial Thai will easily detect—for all purposes a mere dialect of the latter, and is practically identical with the language spoken in Chieng Mai. The written form is the same as that used in Northern Siam, Chieng Tung, French Laos and among the Thai Nua east of the Salween, including the Lü themselves, and this form is different from the Shan characters, which are an adaptation of the Burmese alphabet, while the Lü characters are derived from Sanscrit.

The late Dr. Dodd, sometimes called "the Apostle to the Thai", who knew the Lü intimately, characterized them as friendly and hospitable, open hearted and highly inquisitive, but less civilized than the Khön of Chieng Tung, or the Yuan of the Pāyap. They are also less polite than these and even rude in manners (probably due to Chinese influence); on the other hand, they are also more industrious and hardier than their southern brethren, bolder in faults and virtues than these. A French author, the late Raquez, says that the Lü are both insolent and lying, false, thievish and lazy; that traitors and murderers abound among them, and that they represent the most unsympathetic element of the Thai in French Laos! So many opinions differ! To be just—and a little charitable at the same time—one may incline to the opinion of Dr. Dodd, who after many years stay among the Lü ought to know them better than any, even the best informed, traveller that has only passed through their country once.

Physically the Lü are taller and more powerfully built than their southern kinsmen, and they are also more white-skinned. Both men and women wear their hair long and swathed in big turbans, a custom no doubt due to the long Burmese influence: The Lü lassies are often very pretty and elegant creatures with fine regular features, clad in their gaudy silken skirts and sky-blue embroidered jackets. The men love tattooing, and their chests, backs and thighs are often covered with fantastic designs in blue and red colours. An outstanding feature among their customs is a weird and picturesque sword dance. Though Buddhists, the Lü in "Sipsong Panna" believe in a kind of Creator, probably the Adi Buddha of the

Mahāyāna Buddhism. When a Lu dies, an obol is placed in his mouth which is quite in conformity with the customs observed throughout French Laos and North Eastern Siam.

LÜ VOCABULARY.

คำ ไทย	English	คำ ลือ	Lü
สวรรค์ ฟ้า	Heaven	เม็ง ฟ้า	mo'ng fā
พระอาทิตย์. แดด	Sun	ต๋าวัน แดด	tawan dèt
พระจันทร์. เด็คน	Moon	เดิน	do'n
ดาว	Star	ดาว	dao
พระอาทิตย์ ขึ้น	The Sun rises	ต๋าวัน ออก	tawan òk
พระอาทิตย์ ตก	The Sun sets	ต๋าวัน ตก	tawan duk
เมฆ	Cloud	เฝ้า	fā
ฝน	Rain	ฝุ่น	fun
ลม	Wind	ลุม	lum
ฟ้าร้อง. เสียง ฟ้าร้อง	Thunder	เสง ฟ้า อ้อง	seng fā hòng
ฟ้าแลบ	Lightning	ฟ้า เมบ	fā mèb
รุ้ง กิน น้ำ	Rainbow	ผี อ้อง กิน น้ำ	phi ee hung kin nām
ทิศตะวันออก	East	ต้ง ต๋าวัน ออก	tang tawan òk
ทิศ ตะวันตก	West	ต้ง ต๋าวัน ตก	tang tawan duk
ทิศ เหนือ	North	ต้ง เหนอ	tang no'
ทิศ ใต้	South	ต้ง ใต้	tang tai
ดิน แผ่นดิน	Earth	แผ่นดิน	phèndin
ทุ่ง	Plain	ตุง	tung
ภูเขา	Mountain	ต้อย	doi
ถ้ำ	Cavern	ถ้ำ	tham
หนทาง, ทาง	Path	หุนตาง	hun tang
น้ำ	Water	น้ำ	nām
ห้วย	Stream	ห้วย	hoai
แม่น้ำ	River	น้ำ แม่	nām mè
ทะเลสาบ	Lake	หนอง ไหลง	nòng lōng
ทะเล	Sea	ทะเล	talē

คำ ไทย	English	คำ ลื้อ	Lü
หนอง, บึง	Swamp	หนอง	nòng
โคลน	Mud	จี้ไหลละ	khilo
ฝุ่น ผงคัลลิละของ	Dust	จี้จู่ย	khikhui
ทราย	Sand	ทราย	traì (sai)
หิน ก้อนหิน	Stone	บะหิน	pahin
ทอง, ทองคำ	Gold	คำ	kam
เงิน	Silver	เงิน	ngo'n
เหล็ก	Iron	เหล็ก	lek
ทองเหลือง	Brass	ตอง เหลิง	tòng lóng
ตะกั่ว	Lead	จิ้น, เหก	chu'n-hek
ดีบุก	Tin		...
ไฟ	Fire	ไฟ	fai
ควัน	Smoke	กวัน	goan
เถ้า	Ashes	{ เแต่	tao
จี้เถ้า		{ เแต่	tao
ถ่าน, ถ่านไม้	Charcoal	ถ่านไม้	thān māi
จุดไฟ	To light the fire	ตีตไฟ	tit fai
ดับไฟ	To put out the fire	ดับไฟ	dab fai
ป่า	Forest	ป่า	pā
ต้นไม้	Tree	ก้อไม้	gò māi
ราก รากต้นไม้	Root	ฮาก ก้อไม้	hāk gò māi
ต้นไม้	Trunk	ลำ ก้อไม้	lam gò māi
กิ่ง	Branch	กิ่ง	ging
เปลือก	Bark	เปลือก	po'k
ตูม ใบไม้ แขนง	Bud	ตาใหม่, เขียวใหม่	tā mai-hio mai

คำไทย	English	คำลื้อ	Lü
ดอกไม้	Flower	ดอกไม้	dòk mǎi
ลูกไม้	Fruit	หน่วยไม้	noai mǎi
ใบไม้	Leaf	ใบไม้	bai mǎi
หญ้า	Grass	หญ้า	yā
ต้น มะพร้าว	Cocount Palm	ก้อ ป่าพร้าว	gò bā pāo
ลูก มะพร้าว	Cocount	หน่วย ป่าพร้าว	noai bā pāo
ต้น ทมบก	Areca Tree	ก้อ ทมบก	gò māk
ลูก ทมบก	Areca or Betel Nut	หน่วย ทมบก	noai māk
พลู	Betel Leaf	ปลู	pū
ต้น กกล้วย	Banana Tree	ก้อ ก้วย	gò goai
กล้วย	Banana	ก้วย	goai
ต้น ส้ม	Orange Tree	ก้อ ส้ม	gò sum
ส้ม	Orange	ส้ม	sum
ต้น มะนาว	Lime Tree	ก้อ ป่านาว	gò manao
ลูก มะนาว	Lime	แก่น ป่านาว	gèn manao
ต้น มะม่วง	Mango Tree	ก้อ ป่าโหม่ง	gò mamōng
ลูก มะม่วง	Mango	หน่วย ป่าโหม่ง	noai mamōng
ต้น ขนุน	Jack fruit Tree	ก้อ มาหนุน	gò manun
อ้อย ลำอ้อย			
ต้นอ้อย	Sugar Cane	อ้อย ก้ออ้อย	oi gò oi
ต้นพริกไทย	Pepper tree	ก้อพิกน้อย	gò phik noi
ยาเส้น	Tobacco	ยาสูต	yā dut
ยาสูบ		ยาสูต	
ชา น้ำชา	Tea	น้ำหล่า	namlā
แตงกวา	Cucumber	แตง	tèng

คำ ไทย	English	คำ ลือ	Lü
เข้าโพด	Maize	เข้าล่า เข้ากบ	khao sã, khao gãb
ถั่ว	Bean	โถ่	thō
หัวหอม	Onion	หอมโย่	hòm bō
กระเทียม	Garlic	หอมเต็ม	hòm tem
มัน	Sweet Potato	มัน	maw
พริก	Piments	พิก	phik
เข้าปลือก	Paddy	เข้าเป๊ก	khao po'k
เข้าสาร	Husked Rice	เข้าสาน	khao sãn
เข้าสวย	Boiled Rice	เข้าซุง	khao hung
เข้าเหนียว	Glutinous Rice	เห็นึ่ง	khao nu'ng
ทุ่งนา	Rice-field	ตุงนา	tung nã
หว่านเข้า ปลูกเข้า	To sow Rice	หว่านกำ ปลูกนา	wãn gã, pũk nã
ถอนเข้า ดำเข้า	To plant out Rice	หลกกำ ปลูกนา	luk gã, pũk nã
เกี่ยวเข้า	To reap Rice	เกี่ยวเข้า	giao khao
รวม ตันเข้า เป็น พ่อน ๆ	To gather Rice sheaves	มัดเข้า เข้าเผ่า	mat kao, khao fao
ต้มเข้า หุงเข้า	To boil Rice	ต้มเข้า หุงเข้า	tum khao, hung khao
ครกตำเข้า	Mortar	ชกมอ	khuk mòng
สากตำเข้า	Pestle	สากมอ	sãk mòng
หม้อเข้า	Rice pot	หม้อข้าวต้ม	mò khao tum
ไร่	(Hill Rice- Field)	ไร่	hai
ควาย กระบือ	Buffalo	ควาย	kwãi
วัว โคตัวผู้	Ox Bullock	โง่ผู้	ngō pũ
วัวกระทิง วัวป่า	Bison, wild ox	โง่กระทิง โง่ป่า	ngō gati, ngō pã
วัวตัวเมีย	Cow	โง่โตเต็ม	ngō tō mè

คำไทย	English	คำ ลีอ	Lü
แพะ	Goat	แป๊ะ	pè
แมว	Cat	แมว	mèo
หมา	Dog	หมา	mā
เห่า	To Bark	เห่า	has
กัด	To bite	ขบ	khob
หมู	Pig	หมู	ihū
กวาง	Dear	กวาง	gwāng
กระรอก	Squirrel	ฮอก	hòk
หนู	Rat	หนู	nū
หมูป่า	Wild Boar	หมูป่า	mū pā
ลิง	Monkey	วอก	wòk
เสือตาว	Panther	เสอลายมะบ้า	so' lāi mabā
เสือ	Tiger	เสอ	so'
หมี	Bear	หมี	mī
ม้า	Horse	หมา	mā
ช้าง	Elephant	จ้าง	chāng
แรด	Rhinoceros	แฮด	hèt
เขาควาย	Buffalo's horn	เขาควาย	khao kwāi
เล็บแมว	Cat's claw	เล็บแมว	leb mèo
หางหมา	Dog's tail	หางหมา	hāng mā
เขี้ยวหมูป่า	Wild Boar's tusk	เขี้ยวหมูป่า	khieu mū pā
ผมหน้าม้า	Horse's mane	เหย้าหยอย	yao yoi
งวงช้าง	Elephant's Trunk	โง่จ้าง	ngōng chāng
ตัวผู้	Male	โตผู้	tō pū

คำ ไทย	English	คำ ลือ	Lu
ตัวเมีย	Female	โต้มหม	tō mē
นก	Bird	นก	nok
ไก่ตัวผู้	Cock	ไก่โตผู้	gai tō pū
ไก่ตัวเมีย	Hen	ไก่โต้มหม	gai tō mē
เป็ด	Duck	เป็ด	pēt
อีกา	Crow	ก่า	gā
นกเขา	Turtle-dove	นกเขา	nok khao
ปากนก	Beak	ปากนก	pāk nok
ปีกนก	Wing	ปีกนก	peek nok
ขนนก	Feather	ขนนก	khun nok
รัง รังนก	Nest	รังนก	hang nok
ไข่	Egg	ไข่	khai
ออกไข่	To lay (eggs)	ออกไข่	òk khai
บิน	To fly	บิน	bin
ปลา	Fish	ข้า	pā
หอย	Shell	หอย	hòi
หูปลา	Fin	หูปลา	hū pā
จระเข้	Crocodile	จระเข้	chake
กุ้ง	Shrimp	กุ้ง	gung
ปู	Crab	ปู	pū
เต่าบก	Land-tortoise	เต่าบก	tao bok
เต่าน้ำจืด	River-tortoise	เต่าน้ำจืด	tao nām chāng
เต่าทะเล เต่าตนุ	Sea-turtle	เต่าทะเล	tao talē
งู	Snake	งู	ngū

คำไทย	English	คำไทย	Lü
จิ้งจก	Lizard	จิ้งจิม	chī chīm
จิ้งเหลน		จัก จะหล่อ	chak cha lo'
กบ	Frog	กบ	gob
กิ้งคก (คางคก)	Toad	กบ จะตุ๋	gub khatū
แมลงวัน	Fly	แมม มุน	Mèng mun
ยุง	Mosquito	ยุง	yung
ผีเสื้อ	Butterfly	ตัก ม้า	takmā
หนอน	Caterpillar	หนอน	nòn
มด	Ant	มด	mot
แมลงมุม	Spider	โก้ว กว	gōng gwao
ผึ้ง ตั๊กแตน	Bee	โต๊ ผึ้ง	tō phū'ng
น้ำผึ้ง	Honey	น้ำผึ้ง	nām phū'ng
ขี้ผึ้ง	Wax	ขี้ผึ้ง	khī phū'ng
เป็นมนุษย์	Human Being	เป็น กุน	ben kun
มนุษย์ชาติ		ชาติ กุน	chāt kun
คน ผู้ชาย	Man	กุน ป้อ ฉาย	kun pò chāi
คน ผู้หญิง	Woman	กุน แม่ Ying	kun mè ying
เด็ก ผู้ชาย	Boy	หละฮ่อน ป้อ ฉาย	la òn pò chāi
เด็ก ผู้หญิง	Girl	หละฮ่อน แม่ Ying	la òn mè ying
เด็ก เล็ก ๆ	Child, Infant	หละฮ่อน แดง	la òn dèng
คน แก่	Old Man	กุน เต้า	kun tao
ผัว	Husband	โผ	phò
เมีย	Wife	เม	me
พ่อ	Father	ฮ้อป้อ	ī pō
แม่	Mother	แหม่	mè
ลูกชาย	Son	ลูก ป้อ ฉาย	lūk pò chāi

คำ ไทย	English.	คำ ลือ	Lü
ลูกสาว	Daughter	ลูกสาว	lūk sāo
หลานชาย ชั้น ๑	Grand son	หลานชาย ดิน	lān chāi din
หลานสาว	Grand daughter	หลานสาว ดิน	lān sāo din
หลานชาย ชั้น ๒	Great Grandson	หลาน	lān
หลานสาว ชั้น ๒	Great Grand daughter	หลาน	lān
พี่ชาย	Elder brother	อ้าย	āi
พี่สาว	Elder sister	อี่ ปี่	ī pī
น้องชาย	Younger brother	น้องชาย	nòng chāi
น้องสาว	Younger sister	น้องสาว	nòng sāo
ลูกพี่ ลูกน้อง	Cousin	ลูก ปี่ ลูก น้อง	lūk pī lūk nòng
ตาปู่	Grand father	ปู่ ไหลง	pò lōng
ยายย่า	Grand mother	แม่ ไหลง	mè lōng
ตัวร่างกาย	Body	โต๊	tō
หัว ศีรษะ	Head	โ	hō
ผม	Hair	ผม	phom
หน้า	Face	หน้า	nā
หัวกะโหลก	Skull	กะโหลง โ	galōng hō
หน้าผาก	Forehead	หน้าผาก	nāphāk
ตา ลูกตา	Eye	แก่นต่า	gèn tǎ
แก้ม	Cheek	แก้ม	gèm
หู	Ear	หู	hū
จมูก ตมูก	Nose	ฮูดัง	hū dang
ปาก	Mouth	ปาก	pāk
ฝี ปาก	Lip	ฮิม ปาก	himpāk

คำไทย	English.	คำ ลื้อ	Lü
ฟัน	Tooth	เขี้ยว	khiu
ลิ้น	Tongue	ลิ้น	lin
ขากรรไกร ขาตะไกร	Jaw	ขา มิตยัย	khāmit yab
หนวด ที่ คาง	Beard	โหนด	nōt
คอ	Neck	คอ	khò
บ่า	Shoulder	ป๋ม บ่า	pombā
รักแร้	Armpit	ขะแะ	khahe
แขน	Arm	แขน	khèn
มือ	Hand	มือ	mū'
มือขวา	Right hand	มือ โข	mū' khō
มือซ้าย	Left hand	มือ ซ้าย	mū' sǎi
นิ้ว	Finger	นิ้ว	neo
เล็บ	Nail	เล็บ	leb
อก	Chest	อก	ok
ห้วงอก		โหอก	hō ok
นม	Breast	นม	nom
ท้อง	Belly	ต๋อง	tòng
สะดือ	Navel	สตัดู	sadū'
หลัง สันหลัง	Back	สันหลัง	sanlang
ขาอ่อน	Thigh	ที่ห้าลาด	thihamlāt
เข่า หัวเข่า	Knee	หัวเข่า	hoa khao
ขา	Leg	ขา	khǎ
ตีน เท้า	Foot	ตีน	tin
หัวแม่ตีน	Toe	โหแม่ตีน	hō mè tin
หนัง	Skin	หนัง	nang
เนื้อ	Flesh	จีน	chin

คำ ไทย	English	คำ ลื้อ	Lu
ขน	Body-hair	ขน	khon
กระดูก	Bone	ดูก	dūk
เลือด	Blood	เหล็ด	lo't
น้ำตา	Tears	น้ำตา	nām tā
เหงื่อ เื่อ	Sweat	เทื่อ	ho'
น้ำนม	Milk	น้ำนม	nām nom
น้ำปัสสาวะ	Urine	เหยี่ยว	yiao
คนจีน เจ๊ก	Chinaman	เจ๊ก	chek
คนไทย ไทย	Siamese	จาวไต	chāo tai
กินข้าว	To eat Rice	กินข้าว	kin khao
กินน้ำ	To drink Water	กินน้ำ	kin nām
กินเหล้า	To drink Spirits	กินเหล้า	kin lao
เมา	Drunk	เมา	mao
เกลือ	Salt	เกือ	go'
พริกไทย	Pepper	ผิกน้อย	phik noi
น้ำตาล	Sugar	น้ำตาลัน	nām tām
น้ำมัน	Oil, Fat	น้ำมัน	nām man
ไข่	Egg	ไข่	khai
เสื้อ	Coat	เสื่อ	so'
กางเกง	Trousers	เดี้ยว	tio
ผ้าปู	Loin-cloth	ผ้าต้อย	phā toi
เสื้อผ้า	Clothes	เสื่อผ้า	so' phā
เข็มขัด	Girdle	สายขี้	sāi hang
ผ้าโพกหัว	Turban	ผ้าคาคโท	phā kāt hō
กระดุม	Button-hole	คูด่ม	hūmatòm
เกือก	Shoes	แจ็บ	khèb

คำไทย	English	คำไทย	Lu
แหวน	Ring	ปอกมีย	pòk mǎ'
หมวก	Hat	โหมก	mōk
ต่างหู	Earring	ลานหู	lān hū
กำไลมือ	Bracelet	กำไม, ข้อแขน	ging mai-khò
กำไลตีน	Anklet		khén
สร้อยคอ	Necklace	ข้อแซ่	{ khò khèng khò khèng
ด้ายฟอก	Cotton thread	ไหมต้มโหล	mai tum lōng
ด้ายไหม	Silk thread	ไหม	mai
ผ้าสำดี	Cotton cloth	ผ้าฮ่า	phā ham
ผ้าแพร	Silk cloth	ผ้าเฮ	phā hè
เย็บ	To sew	เย็บ	yeb
ทอ	To weave	ตำฮุก	tam hūk
กี่ทอผ้า	Loom	กัตำฮุก	kī tam hūk
ใส่เสื้อผ้า	To dress	ห่มเสื้อ ห่มผ้า	{ nung so' nung phā
ถอดเสื้อผ้า	To undress	แก้เสื้อ แก้ผ้า	gè so'-gè phā
นิคม หมู่บ้าน	Village	บ้าน	bān
ฟาง	Straw	เฟ้ง	fo'ng
สวน	Garden	โสน	sōn
บ้าน เรือน	House	บ้าน เอ็น	bān hō'n
ประตู	Door	ประตู	batū
หน้าต่าง	Window	บ่อง	pòng
หลังคา	Roof	หลังคาเอ็น	langkhā hō'n
ไม้กระดาน	Timber	แป้น	pèn
ไม้ไผ่	Bamboo	ไม้ไผ่	mai bō
หวาย	Rattan	หวาย	wāi
อิฐ	Brick	ดินกั	din gī

คำไทย	English	คำ ลื้อ	Lü
เตียง	Bed	จงนอน	chòng nòn
โต๊ะ	Table	จ้อเซอ	chò sǎ'
เสื่อ	Mat	สาต	sāt
ตะเกียง	Lamp	ผวน้ำมัน	phang nāmman
ซุด คย (?)	Torch	ไม้เข้	māi khé
เตาไฟ	Hearth	เต้าไฟ	tao fai
ฟืน	Fuel	โหล	lō
ไม้กวาด	Broom	สลาด ยู	salāt yū
กระดาษ	Paper	กระดาษ	gadāt
น้ำหมึก	Ink	น้ำเม็ก	nām mo'k
เขียน	To write	เขิ่น	khen
อ่าน	To read	อ่าน	ān
หนังสือ	Book, Letter	หนังสือ	nangsū'
เกียน เกียน กะเมท	Cart	ล้อโร	lò ngō
นำพา ขับ ขับรถ	To drive	ขับรถ ขับรถ	{ khab rot { khi rot
เรือ	Boat	เซอ	hō'
พายเรือ แกวเรือ	To row	พายเซอ	fāi hō'
พาย แกว	Oar	ไม้พาย	māi fāi
กระสุน เกาทัณฑ์	Bow	กุงก่อน กุงปัดกุงปืน	gung gòn, gung pot gung bū'n
ลูกศร	Arrow	ลูกศร	lūk sòn
ไม้ซาง ?	Blow-pipe	ไม้ซาง	māi sāng
โล่ห้	Shield	ลา	lā
มีด	Knife	พั	phā
เลื่อย	Saw	เหล้อย	lō'
ขวาน	Axe	ขวาน มุย	gwān mui
ค้อน	Hammer	ค้อน	kòn

คำ ไทย	English	คำ ลือ	Lü
เสียม	Spade	เสม	sēm
ไถ	Plough	ไถ	thai
วัน	Day	วัน	wan
คืน	Night	คืน	kū'n
เวลา ไก่ขัน	Dawn	ไก่ขันเดย	gai khan lō'i
เช้า	Morning	เหม่อเช้า	mo' chāo
เที่ยง	Noon	เหม่อเตี๋ย	mō' teng
บ่าย	Afternoon	ต๋าววันจ๋าย	tawan chāi
เย็น	Evening	เหม่อแลง	mō' lèng
อาทิตย์ สัปดาห์	Week	ห้วงอาทิตย์ ๑	wāng atit nu'ng
เดือน	Month	เดือน	do'n
ปี	Year	ปี	pī
ปีกลาย	Last Year	ปีแล้ว ปีก่อน	pī lèo-pī gòn
ปีหน้า	Next Year	ปีหน้า	pī nā
เมื่อวานนี้	Yesterday	แต่ต๋ากัน	tè tāwani
เมื่อวันจันทร์	The Day before Yesterday	แต่ต๋าซันนี้	tè tã su'nni
วันนี้	To-day	วันนี้	wan ni
พรุ่งนี้	To-morrow	หมะฮุก	maphuk
มะวัน	The Day after To-morrow	หมะฮ้อ	mahū'
ฤดู	Season	ยาม	yām
ฤดูหนาว	Cold Season	ยามหนาว	yām nao
ฤดูแล้ง	Dry Season	ยามแล้ง	yām lèng
ฤดูฝน	Rainy Season	ยามฝน	yām fon
ไป	To go	ไป	pai
มา	To come	มา	mā

คำไทย	English	คำ ลื้อ	Lü
ขี่ม้า	To ride	ขี่ม้า	khimā
เดิน	To walk	เต๋ยว	tio
วิ่ง	To run	ແหล່ນ	lèn
ลุกขึ้น	To rise	ลุกขึ้น	luk khu'n
ยืน	To stand	จุก	chuk
นั่ง	To sit down	นั่ง	nang
นอน	To lie down	นอน	nòn
นอนหลับ	To sleep	นอนหลับ	nòn lab
ตื่น	To wake	ตื่น	tu'n
ปลุก	To awaken	ไปฮ้องลูก	pai hòng luk
เห็นหา	To see, look for	หัน	han
ได้ยิน	To hear	ได้ยิน	dai yin
เสียงดัง	Noise	เสียงดัง เสียงนั้น	seng dang- seng nan
ดม	To smell	ดม	dom
กลิ่นหอม	To smell sweet	กินหอม	kin hòm
กลิ่นเหม็น	To stink	กินเหม็น	kin men
พูด	To speak	ไผ่	fō
ร้องเพลง	To sing	ขับ	khab
หัวเราะ	To laugh	ได้โห ได้สู้	dai hō-dai sū
ร้องไห้	To weep	ไห้	hai
ร้องตะโกน	To shout	เฮ้น	ō'n
ไอ	To cough	ไอ	ai
ถ่มน้ำลาย	To spit	ถ่มน้ำลาย	thum nām lai
หิว	To be hungry	หม้อย	mòi
หิวน้ำ ขยากน้ำ	To be thirsty	ขยากน้ำ	yāk nām
ดูด	To suck	ดูด	dut

คำ สั้น ไทย	English	คำ สั้น	Lü
อาบน้ำ	To bathe	อาบน้ำ	āb nām
ล้างหน้า	To wash (face)	ล้างหน้า	sóai nāi
ล้างมือ	To wash (hands)	ล้างมือ	sóai mū'
หวีผม	To comb the hair	หวี	wī hō
หวี	Comb	หวี	wī
โกน	To shave	ขูด	khut hō
มีความสุขสบาย	To be in good health	สุขออก สุขใจ	suk ok-suk chai
เจ็บป่วย	To be ill	มะสบาย	masabāi
ไข้	Fever	ไข้	khai
ลงท้อง ท้องร่วง	Diarrhoea	หลดต้อง	lu tòng
ไปถ่ายอุจจาระ	To stool	ไปจี้	pai khī
ไปถ่ายปัสสาวะ	To urinate	ไปเหยี่ยว	pai yiao
โรคห่า	? Plague	ห่า	hāi
โรคลงราก	? Cholera	เป่น ๒ หน	ben song hon
ฝีดาษ	Small-pox	ออกตุ่มโหลง	òk tum lōng
หมอ	Medicine-man	ป้อเล้ง	pò leng
ยา	Medicine	ยา	yā
ตาบอด	Blind	ตาบอด	tā bòt
หูหนวก	Deaf	หูโหนด	hū nōk
โง่	Dumb	เห่ง ไ้	ngoai bai
ขาเสีย ขาเซแฉลัก	Lame	ขาห่าน	khā hān
หลังโก่ง	Hunchback	หลังกุง หลังโก	{ lang gung lung gō
จั้วร้อน	? Leprous	เข็น	hō'n
เกิด	To be born	เกิด	gō't
ตาย	To die	ต้าย	tāi
ฝังคนตาย	To bury the dead	ฝังต้าย	fang phi tāi

คำไทย	English	คำ ลี้อ	Lu
เผาคนตาย	To burn the corpse	เผาผีตาย	phao phi tai
กลัว	To be afraid	โก๋	gō
ขโมยลัก	To steal	โจรลัก	chōn lak
ฆ่า	To kill	ฆ่า	khā
ขาว	White	ขาว	khāo
ดำ	Black	ดำ	dam
เหลือง	Yellow	เหลือง	lōng
เขียวใบไม้	Green	เขียว	khiao
แดง	Red	แดง	dēng
เขียวฟ้า	Blue	ฟ้าเหลือง	fā lo'n
สิ่งนี้ นี้ นี้	This	อันนี้	an ni
สิ่งนั้น นั้น นั้น	That	อันนั้น	an nan
คนนี้	This man	กุนนิ โต้ณิ	kun ni-tō ni
หญิงคนนั้น	That woman	หญิงคนนั้นหญิงโต่นั้น	{ ying kun nan ying tō non
ฉันแก่ฉัน	I, me	ช้อยกับช้อย	khoi, gab khoi
เอง แก่เอง	Thou, Thee	เองกับเอง	eng, gab eng
ชายแก่เขาชาย	He, him	เขาชายกับเขาชาย	khao chāi, gab khao chāi
เราแก่เรา	We, us	เขากับเขา	hao, gab hao
ท่าน แก่ท่าน	You	ต้านกับต้าน	tān, gab tān
เขาทั้งหลายแก่		เขาตั้งหลาย	khao tang lai
เขาทั้งหลาย	They, them	กับ เขาตั้งหลาย	gab khao tang lai
บิดาของฉัน	My father	ป้อช้อย	pō khoi
ลูกของเรา	Our child	ลูกช้อย	luk khoi
ต้นไม้สูง	A high tree	ก่อไม้สูง	gō mǎi sūng
ต้นไม้ต้นนี้สูง	This tree is higher than	ก่อไม้นี้สูง	gō mǎi ni sūng
กว่าต้นนั้น	that tree	เหลือก่อ นั้น	lō' gō nan

คำ ไทย	English	คำ ลือ	Lu
ต้นมะม่วงต้นนี้เป็น ต้นที่สูงกว่าหมดใน สวนนี้	This mango tree is the highest in the garden	ก่อนะไหม่ ก่อ นี้ สูงหลอเป็นในโลน	gò mamōng gò ni sūng lō' bō'n nai sōn
ฉัน ไปตลาด	I am going to the market	ช้อยไปกาด	khoi pai gāt
ฉันมาจากตลาด	I am coming from the market	ช้อยลูกกาดมา	khoi luk gāt mā
พรุ่งนี้ฉัน ไปในป่า	Tomorrow I shall go into the forest	หระชูก นี้ ช้อยไป ใน ป่า	ma phuk ni khoi pai nai pā
วันนี้ฉัน ได้ ไปในป่า	Today I went into the forest	วันนี้ ช้อย ไปป่า	wan ni khoi pai pā
หน้าบ้าน	In front of the house	ฮินฮิน	him ho'n
หลังบ้าน	Behind the house	ตักันตูป่าน	tang gun tū bān
บนโต๊ะ	On the table	บุนจ้อเซอ	bun chò sō'
ใต้โต๊ะ	Under the table	หล่มจ้อเซอ	lum chò sō'
ใครมา	Who comes ?	ไผมา	phai ma ?
ท่านทำอะไร	What do you say ?	เป็นว้ออะลั	po'n wa asang
ท่านมีลูกกี่คน	How many chil- dren have you ?	เฮามี่ลูกกัคุณ	hao mi lūk gi kun
ท่านมาที่นี่ทำไม	Why are you coming here ?	เฮามาหาสงห์นี้	hao mā hā sangni ?
เพราะฉันป่วย	Because I am ill	ช้อยบะสบาย	khoi ma sabōi
ถ้าฉันหาย	If I recover	ถ้าช้อยหาย	thā khoi hāi
เมื่อฉันจะหาย	When I recover	เหม่อช้อยจะหาย	mo' khoi cha hai
ใช่	Yes	เฮ้อ	ō'
เปล่า	No	บะหมี่	'bami
ด้วยกัน	Together	ต้วยกัน	doai gan

คำ ไทย	English	คำ ลือ	Lu
หนึ่ง	One	หนึ่	nu'ng
สอง	Two	สอง	song
สาม	Three	สาม	sām
สี่	Four	สี่	sī
ห้า	Five	ห้า	hā
หก	Six	หก	hok
เจ็ด	Seven	เจ็ด	chet
แปด	Eight	แปด	pèt
เก้า	Nine	เก้า	gao
สิบ	Ten	สิบ	sib
สิบเอ็ด	Eleven	สิบเอ็ด	sib èt
สิบสอง	Twelve	สิบสอง	sib song
สิบสาม	Thirteen	สิบสาม	sib sām
สิบสี่	Fourteen	สิบสี่	sib sī
สิบห้า	Fifteen	สิบห้า	sib hā
สิบหก	Sixteen	สิบหก	sib hok
สิบเจ็ด	Seventeen	สิบเจ็ด	sib chet
สิบแปด	Eighteen	สิบแปด	sib pèt
สิบเก้า	Nineteen	สิบเก้า	sib gao
ยี่สิบ	Twenty	ชาว	sao
ยี่สิบเอ็ด	Twenty-one	ชาวเอ็ด	sao èt
สามสิบ	Thirty	สามสิบ	sām sib
สี่สิบ	Forty	สี่สิบ	sī sib
ห้าสิบ	Fifty	ห้าสิบ	hā si
หกสิบ	Sixty	หกสิบ	hok sib
เจ็ดสิบ	Seventy	เจ็ดสิบ	chet sib

คำ ไทย	English	คำ ลือ	Lu
แปดสิบ	Eighty	แปดสิบ	pèt sib
เก้าสิบ	Ninety	เก้าสิบ	gao sib
ร้อยหนึ่ง	One hundred	ร้อยหนึ่ง	roi nu'ng
ร้อยกับหนึ่ง	One hundred and one	ร้อยเอ็ด	(hoi nu'ng ?) roi èt
สองร้อย	Two hundred	สองร้อย	song roi
สามร้อย	Three hundred	สามร้อย	sām roi
สี่ร้อย	Four hundred	สี่ร้อย	sī roi
ห้าร้อย	Five hundred	ห้าร้อย	hā roi
หกร้อย	Six hundred	หกร้อย	hok roi
เจ็ดร้อย	Seven hundred	เจ็ดร้อย	chet roi
แปดร้อย	Eight hundred	แปดร้อย	pèt roi
เก้าร้อย	Nine hundred	เก้าร้อย	gao roi
พันหนึ่ง	One thousand	พันหนึ่ง	phan nu'ng
หมื่นหนึ่ง	Ten thousand.	หมื่นหนึ่ง	mu'n nu'ng
แสนหนึ่ง	One hundred thousand	แสนหนึ่ง	sèn nu'ng
ล้านหนึ่ง	One million	ล้านหนึ่ง	lān nu'ng

